

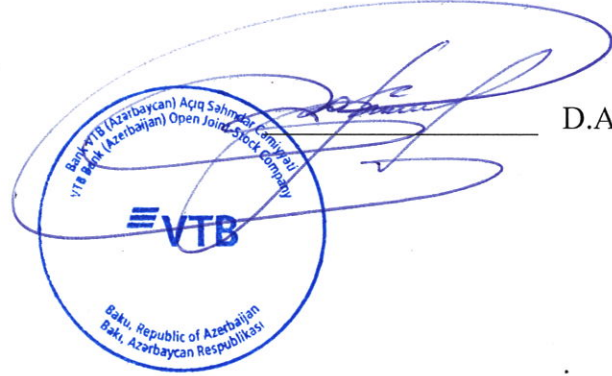
“TƏSDİQ EDİLİB”

Bank VTB (Azərbaycan) ASC-nin

Müşahidə Şurasının qərarı ilə

03 oktyabr 2025-ci il tarixli 21 sayılı Protokol

Müşahidə Şurasının Sədri

D.A. Bortnikov

Bank VTB (Azərbaycan) ASC-nin Risklərin idarə edilməsi Siyasəti

Bakı - 2025

Mündəricat

1. Ümumi müddəalar	4
2. RİS-nin tərifi, məqsəd və vəzifələri	4
3. RİS-nin qurulma və işləmə prinsipləri	5
4. RİS prosesinin iştirakçıları və onların funksiyaları.....	6
5. Bankın qarşılaşdığı əsas risk növlərinin siyahısı	7
6. Risklərin idarə edilməsi prosesinin mərhələləri	10
7. Risklərin identifikasiyası və qiymətləndirilməsinin əsas prinsipləri.....	9
8. Kredit tələblərinin formalaşdırılması ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi	Ошибка!
Закладка не определена.	
9. Risk iştahası.....	13
10. Risk hesabatları	14
11. Risk profili	14
12. Risk limitləri	15
13. Risk mədəniyyəti	15
14. Stess-testlər	16
15. Risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi	16
16. Biznesin fasiləsizliyinin idarə edilməsi sistemi	17
17. Yeni məhsullar/xidmətlər/sistemlər/biznes proseslərinin tətbiqi	17
18. Bankın kapitalının idarə edilməsi.....	21
19. Ehtiyatların formalaşdırılması.....	22
20. Kredit portfelinin və kredit əqdlərinin monitorinqi	23
21. Kredit tələbləri üzrə təminatə əsas tələblər	24
22. Xarici valyutada kredit tələblərinə əsas tələblər	23
23. Ekoloji risklərin idarə edilməsinə əsas tələblər	23
24. Qiymətli kağızlara investisiya qoymaq üçün əsas tələblər	24
25. Törəmə əməliyyatlar üçün əsas tələblər	24
26. Daxili reyting sistemi üçün əsas tələblər	25
27. Problemlə və potensial problemlə borclarla işə əsas tələblər.....	26
28. Aktivlərin/öhdəliklərin tərkibi və onların müddətlərinə əsas tələblər.....	27
29. Likvidliyin idarə edilməsi	27
30. Bank məhsullarının tipləri	27
31. Maliyyələşdirmənin diversifikasiyası.....	28
32. Aktivlərin satışı.....	28
33. Yekun müddəalar.....	28

1. Ümumi müddəalar

1.1. Risklərin İdarə Edilməsi Siyasəti (bundan sonra – Siyasət) Bank VTB (Azərbaycan) ASC-nin (bundan sonra – Bank) daxili normativ sənədi olub, Bankda RİS-nin qurulmasının əsas prinsiplərini müəyyən edir.

1.2. Bu Siyasət Azərbaycan Respublikasının maliyyə bazarlarının tənzimləyicisinin (bundan sonra – Tənzimləyici), VTB Qrupu, habelə beynəlxalq bank təcrübəsində ümumi qəbul edilmiş standartların tələbləri nəzərə alınmaqla, Bankın fəaliyyətinin səmərəliliyi və etibarlılığının, səhmdarları və müştərilərinin maraqlarının qorunmasının artırılmasına yönəlmiş RİS-nin təşkili ilə bağlı ümumi məsələlərin tənzimlənməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır.

1.3. Bu Siyasət, habelə ona edilən dəyişiklik və əlavələr RİED-nin təşəbbüsü ilə İdarə Heyəti və RİK-nin ilkin baxılmasının nəticələrinə əsasən tövsiyələr nəzərə alınmaqla, Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir.

1.4. Bu Siyasət illik qaydada hesabat ilinin birinci rübündən gec olmayaraq RİK tərəfindən aktualıq baxımından nəzərdən keçirilir. RİK bu Siyasətin aktualığı barədə qərar qəbul edərsə, Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təkrar təsdiq tələb olunmur. İllik baxış zamanı, həmçinin Siyasətdə göstərilən tələblərin mövcudluğu/Bankın onlara riayət etməsi də nəzərdən keçirilir. Bankda RİS-nin təşkilinin və alətlərinin ətraflı təsviri, o cümlədən bu Siyasətin tələbləri Bankın müvafiq daxili sənədləri ilə tənzimlənir.

1.5. Bu Siyasətdə istifadə olunan terminlər və anlayışlar Bankın müvafiq daxili sənədləri ilə tənzimlənir.

1.6. Siyasətdə aşağıdakı ixtisarlardan istifadə olunur:

1.6.1. AR – Azərbaycan Respublikası;

1.6.2. VTB Qrupu/Qrup – Bank VTB (PSC), eləcə də VTB Qrupuna daxil edilməsi barədə qərarı VTB Qrupunun İdarəetmə Komitəsi tərəfindən qəbul edilmiş və Bank VTB-nin (PSC) nizamnamə kapitalında üstünlük təşkil edən iştirakına görə və ya aralarında bağlanmış müqaviləyə uyğun olaraq, yaxud digər şəkildə bu hüquqi şəxslər tərəfindən qəbul edilən qərarları birbaşa və ya dolaylı yolla (hüquqi şəxs vasitəsilə və ya bir neçə hüquqi şəxs vasitəsilə) müəyyən etmək imkanına malik olduğu VTB Qrupunun İdarəetmə Komitəsinin fəaliyyətində iştirak etməyə razılıq vermiş digər hüquqi şəxslər;

1.6.3. RvəMD – Bankın Risklər və monitoring Departamenti;

1.6.4. KBİD – Bankın Korporativ biznesin inkişafı Departamenti;

1.6.5. PKRD – Bank VTB-nin (PSC) Pərakəndə kredit riskləri Departamenti;

1.6.6. PBİD – Bankın Pərakəndə biznesin inkişafı Departamenti;

1.6.7. RİİED – Bank VTB-nin (PSC) Risklərin inteqrasiya edilmiş idarə edilməsi Departamenti;

- 1.6.8. RİK – Bankın Riskləri İdarəetmə Komitəsi;
- 1.6.9. ƏRİ – Əsas risk indikatorları;
- 1.6.10. MŞ – Bankın Müşahidə Şurası;
- 1.6.11. RMXLŞ – Bankın Reklam, marketinq və xüsusi layihələr şöbəsi;
- 1.6.12. SKNŞ – Bankın Servisin keyfiyyətinə nəzarət şöbəsi;
- 1.6.13. XƏŞ – Bankın Maliyyə Departamentinin Xəzinədarlıq əməliyyatları şöbəsi;
- 1.6.14. PYTMMvƏKŞ – Bankın Pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə mübarizə və Komplayens Şöbəsi;
- 1.6.15. PİMMTŞ – Bankın Əməliyyat İdarəsinin Pretenziya işi və müştəri məlumatlarının təhlili şöbəsi;
- 1.6.16. FFTEvəB – Fəaliyyətin fasiləsizliyinin təmin edilməsi və bərpası;
- 1.6.17. Rİ – risk iştahası;
- 1.6.18. RİS – riskləri idarəetmə sistemi;
- 1.6.19. RİED – RvəMD-nin Risklər İdarəsi;
- 1.6.20. CRO – Chief Risk Officer, yəni Bankın risk-menecmentinin rəhbəri, RvəMD-nin Direktoru;
- 1.6.21. AKRİ – RvəMD-nin Anderraytinq və kredit riskləri idarəsi;
- 1.6.22. PB PBPAİİ – PBİD-nin Pərakəndə biznesin problemlı aktivləri ilə iş idarəsi;
- 1.6.23. KB PAİİ – Bankın Korporativ biznesin problemlı aktivləri ilə iş idarəsi.

2. RİS-nin tərifi, məqsəd və vəzifələri

2.1. Bankın RİS-i, o cümlədən: risklərin idarə edilməsi ilə bağlı funksiyaları yerinə yetirən idarəetmə orqanları, bölmələr və əməkdaşlar sistemini, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının normativ aktları, Bankın Nizamnaməsi, Bankın İdarə Heyətinin qərarları, Bankın İdarə Heyəti Sədrinin əmrləri, Bankın digər daxili sənədləri və bu Siyasət ilə müəyyən edilmiş məqsədlərə çatmağı və vəzifələrin yerinə yetirilməsini təmin edən daxili sənədlər, proseslər, informasiya və digər resurslar sistemini daxil edən, bir-biri ilə əlaqəli elementlərin məcmusundan ibarətdir.

2.2. RİS, risklərin identifikasiya edilməsi, qiymətləndirilməsi, nəzarəti və monitorinqi, habelə risklər üzrə hesabatlığın formalaşdırılması yolu ilə Bankın fəaliyyəti ilə bağlı risklərin təsiri nəticəsində gəlirlərin əldə edilməməsinin, əlavə xərclərin və itkilərin qarşısını almaq və minimuma endirmək məqsədi ilə yaradılmışdır.

2.3. RİS-nin əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

2.3.1. Bankın fəaliyyətinə xas olan riskləri (o cümlədən ayrı-ayrı fəaliyyət sahələri, əməliyyat növləri (məhsulları), kontragentlərin segmentləri) müəyyən etmək (identifikasiya etmək);

2.3.2. Bankın fəaliyyətinin məruz qala biləcəyi potensial riskləri, o cümlədən yeni məhsul və xidmətlərin tətbiqi və/və ya yeni bazarlara çıxma zamanı, habelə stress vəziyyətlərində (Bankın maliyyə itkilərinin artmasına səbəb olan risk amillərində mənfəi dəyişikliklər) müəyyən etmək və təhlil etmək;

2.3.3. müvafiq metodologiya əsasında əhəmiyyətli və ən əhəmiyyətli risk növlərini ayırd etmək və əhəmiyyətliyin qiymətləndirilməsi proseduru çərçivəsində risklərin səviyyəsini müəyyən etmək;

2.3.4. qəbul edilən, əhəmiyyətli və ən əhəmiyyətli risklərin həcmələrinin qiymətləndirilməsi, nəzarəti (məhdudlaşdırılması) və onların müvafiq prosedurlara uyğun olaraq monitorinqinin həyata keçirilməsi (risk limitləri və risk iştahası daxil olmaqla);

2.3.5. risklərin bütün əhəmiyyətli növlərini və fəaliyyət sahələrini əhatə edən stress-test prosedurlarını həyata keçirmək;

2.3.6. Bankın idarəetmə orqanları və məsul işçiləri tərəfindən risklərin səmərəli monitorinqini həyata keçirməyə və risk iştahasına təsir edən amilləri izləməyə kömək edə biləcək risklərə dair mütəmadi daxili idarəetmə hesabatları hazırlamaq;

2.3.7. Tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilmiş risklərin idarə edilməsi üzrə məcburi normativlərə və tələblərə riayət olunmasını təmin etmək;

2.3.8. qarşıdakı dövr üçün strateji planlaşdırma və biznes planları çərçivəsində risk və kapitalın idarə edilməsində istifadə olunan ayrı-ayrı göstəricilərin nəzərə alınması;

2.3.9. davamlı inkişafın risk amilləri nəzərə alınmaqla risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi;

2.3.10. Bankın fəaliyyətinin bütün sahələrində risk və maliyyə nəticələri arasında optimal nisbət təmin edilməsi;

2.3.11. risk mədəniyyətinin inkişafı, risklə bağlı qərarlar qəbul edərkən müxtəlif idarəetmə səviyyələrində məsuliyyətin artırılması.

2.4. Yuxarıda göstərilən məqsəd və vəzifələrə cari fəaliyyətin və RİS-nin təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi çərçivəsində əlavələr edilə bilər.

2.5. RİS-nin ayrı-ayrı məqsəd və vəzifələri tənzimləyici tələblərin dəyişməsi, risklərin idarə edilməsinin arxitekturası və infrastrukturunun inkişafı, habelə Bankın inkişaf strategiyasının dəyişməsinə uyğun olaraq dəyişə bilər.

3. RİS-nin qurulma və işləmə prinsipləri

3.1. RİS aşağıdakı əsas prinsiplər əsasında formalaşır:

3.1.1. Tənzimləyicinin məcburi normativ tələblərinə uyğunluq;

3.1.2. marağı olan tərəflər üçün şəffaflıq və onların maraqlarının nəzərə alınması;

- 3.1.3. həyata keçirilən əməliyyatların fəaliyyət profilinə, xarakterinə, miqyasına və mürəkkəbliyinə adekvatlığın təmin edilməsi;
- 3.1.4. risklərin idarə edilməsinə yanaşmaların sistemliliyi və kompleksliliyi;
- 3.1.5. risklərin ayrı-ayrı növlərinin ölçülməsi üçün metodoloji bazanın təmin edilməsi;
- 3.1.6. xarici və daxili risk amillərində dəyişikliklərə münasibətdə dinamiklik və uyğunlaşma qabiliyyəti;
- 3.1.7. Risk iştahasını nəzərə almaqla fəaliyyətin idarə edilməsi;
- 3.1.8. risklərin idarə edilməsinin qərar qəbul etmə proseslərinə, strateji və biznes planlaşdırılmasına inteqrasiyası (şüurlu və əsaslandırılmış risk götürmə);
- 3.1.9. qəbul edilən və potensial risklərin xarakteri və səviyyəsi haqqında düzgün məlumatlılığın (məlumatların keyfiyyətinin) təmin edilməsi;
- 3.1.10. “3 müdafiə xətti” modelinin həyata keçirilməsi¹;
- 3.1.11. RİS-nin müstəqilliyinin təmin edilməsi;
- 3.1.12. müvafiq biznes prosesləri çərçivəsində risk götürən və onların qiymətləndirilməsini və nəzarətini həyata keçirən struktur bölmələrin və işçilərin ayrılması;
- 3.1.13. RİS-nin əmək resursları ilə təmin edilməsi;
- 3.1.14. müasir İT texnologiyaları və resurslarından istifadə;
- 3.1.15. risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üsullarının daima təkmilləşdirilməsi.

4. RİS prosesinin iştirakçıları və onların funksiyaları

- 4.1. RİS-nin əsas iştirakçıları aşağıdakılardır:
- 4.1.1. MŞ və RİK;
- 4.1.2. digər komitələr (APİK və s.);
- 4.1.3. İdarə Heyəti;
- 4.1.4. risklərin idarə edilməsi sahəsində² məsələləri həll etmək səlahiyyətinə malik olan səlahiyyətli şəxslər;
- 4.1.5. Risklərin idarə edilməsi üzrə struktur bölmələr (RİED, AKRİ, PYTMMvƏKŞ və s.);
- 4.1.6. Risklərin idarə edilməsi prosesinə cəlb olunan digər struktur bölmələr.

¹ Riskgötürmə hərəkətlərinə görə kollektiv məsuliyyət nəzərdə tutulur.

Birinci müdafiə xətti: biznes bölmələr gəlirliliyin və riskin optimal uyğunluğuna nail olunmasına çalışmalı, gəlirliliyin və riskin inkişaf və nisbəti üzrə qoyulmuş hədəflərə riayət etməli, risk götürmə üzrə qərarların monitorinqini həyata keçirməli, əqdlərin icrası zamanı müştərilərin risklərinin profillərini nəzərə almalı, biznes prosesləri və alətlərini tətbiq və idarə etməli, risklərin identifikasiyası və qiymətləndirilməsi proseslərində iştirak etməli, riskləri idarəetmə sahəsi də daxil olmaqla daxili sənədlərin tələblərinə riayət etməlidir;

İkinci müdafiə xətti: Risklər idarəsi, Anderraytinq və kredit riskləri İdarəsi, PYTMM və Komplayens Şöbəsi – risklərin idarə edilməsi standartları, prinsipləri, limitlərini və məhdudiyyətlərini hazırlayır, risklərin səviyyəsinin monitorinqini aparır və hesabatlar hazırlayır, risklərin səviyyəsinin risk iştahasına uyğunluğunu yoxlayır, ümumi risk profilini konsultasiya edir, modeləşdirir və aqreqasiya edir;

Üçüncü müdafiə xətti: daxili audit – risklərin idarə edilməsi proseslərinin müəyyən edilmiş standartlara uyğunluğunun müstəqil qiymətləndirilməsini, risk götürmə üzrə həllərin qiymətləndirilməsini həyata keçirir;

² İdarə Heyətinin Sədri, CRO (Risklər və monitorinq Departamentinin Direktoru), Risklər idarəsinin rəisi, Anderraytinq və kredit riskləri İdarəsinin rəisi, PYTMMvƏKomplayens şöbəsinin müdiri və s.

4.2. RİS iştirakçıları tənzimləyicinin tələbləri, Bankın nizamnaməsi, idarəetmə orqanları/struktur bölmələri haqqında əsasnamələr, vəzifə təlimatları və Bankın daxili sənədləri ilə müəyyən edilmiş səlahiyyətlər çərçivəsində onlara həvalə edilmiş funksiya və vəzifələri icra edirlər.

5. Bankın qarşılaşdığı əsas risk növlərinin siyahısı

5.1. Bank öz səhmdarlarına, kreditorlarına, kənar auditorlarına, reyting agentliklərinə və digər marağı olan tərəflərə tənzimləyici orqanlar tərəfindən müəyyən edilmiş tələblər və ya iş təcrübəsi ənənələri çərçivəsində qəbul edilmiş risklər və risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi prosedurları haqqında məlumatların açıqlanmasını təmin edir.

5.2. Bank gündəlik fəaliyyətində əsas xüsusiyyətləri aşağıdakılar olan müxtəlif növ risklərlə qarşılaşır:

5.2.1. Risk növü: Kredit riskləri

5.2.1.1. Risk növünün müəyyən edilməsi: borcalan, emitent və kontragentin Bank qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirməməsi (düzgün yerinə yetirməməsi) nəticəsində Bankın zərər görmə riski;

5.2.1.2. qiymətləndirmə, nəzarət və monitoring alətləri: kredit portfelinin diversifikasiyası; riskgötürmə səlahiyyətlərinin bölüşdürülməsi; müştərilərin maliyyə vəziyyətinin anderraytingi; limitlər sistemi; reytinglər sistemi, mütəmadi monitoringlər (maliyyə və hədəf); tarixi məlumatların təhlili; vintaj təhlili; kredit portfelinin stress-testlərinin aparılması; problemləli portfelle iş; ayrı-ayrı borcalanlar üzrə kredit risklərinin konsentrasiya səviyyəsinin təhlili; mümkün itkilər üçün ehtiyatların hesablanması və formalaşdırılması prosesi çərçivəsində kredit riskinin reallaşdırılması nəticəsində mümkün itkilərin qiymətləndirilməsi.

5.2.1.3. Məsuliyyət (məhdudlaşmayaraq): RİED, AKRİ, PBİD, KBİD, PB PAİİ, KB PAİİ.

5.2.2. Risk növü: Bazar riskləri

5.2.2.1. Riskin növünün müəyyən edilməsi: Bankın aktivlərinin/passivlərinin (tələblərinin/öhdəliklərinin) bazar göstəricilərinin (valyuta məzənnələri, faiz dərəcələri, kredit spredləri, səhmlərin və fond indekslərinin kotirovkaları və s.) təsiri altında əlverişsiz dəyişməsi nəticəsində Bankın maliyyə nəticələrinin pisləşməsi riski;

5.2.2.2. Qiymətləndirmə, nəzarət və monitoring alətləri: faiz və valyuta mövqələrinin stress-testləri; valyuta/faiz mövqeyinin müəyyən edilmiş limitlərə uyğunluğuna nəzarət.

5.2.2.3. Məsuliyyət (məhdudlaşmayaraq): RİED, XƏŞ.

5.2.3. Risk növü: Likvidlik riskləri

5.2.3.1. Risk növünün müəyyən edilməsi: Bankın öz fəaliyyətini maliyyələşdirə bilməməsi və yaranan öhdəlikləri maliyyə sabitliyi üçün qəbul edilməz ölçüdə itki vermədən yerinə yetirə bilməməsi səbəbindən yaranan itki riski;

5.2.3.2. Qiymətləndirmə, nəzarət və monitorinq alətləri: likvid mövqeyinin stress-testi; likvid mövqeyinin müəyyən edilmiş limitlərə uyğunluğunun monitorinqi; GAP – likvidlik mənbələrinin konsentrasiyası riskinin təhlili, monitorinqi.

5.2.3.3. Məsuliyyət (məhdudlaşmayaraq): RİED, XƏŞ.

5.2.4. Risk növü: Əməliyyat riski.

5.2.4.1. Risk növünün müəyyən edilməsi: Bankın daxili proseslərinin natamamlığı və ya xətalrı, personalın və digər şəxslərin hərəkətləri, informasiya, texnoloji və digər sistemlərin nasazlıqları və çatışmazlıqları nəticəsində, habelə kənar hadisələrin reallaşması nəticəsində yaranan birbaşa və dolayı itkilər riski;

5.2.4.2. Qiymətləndirmə, nəzarət və monitorinq alətləri: Məlumatların toplanması; Ssenari təhlili; ƏRİ təhlili; Özünüqiymətləndirmə (risk xəritəsi); informasiya/İT sistemlərini mühafizə etmək üçün müxtəlif vasitələr; ƏR-nin səviyyəsinin azaldılmasına və risk hadisələrinin nəticələrinin minimuma endirilməsinə yönəlmiş biznes proseslərinin təkmilləşdirilməsi; Bankın əməkdaşlarının təlimi.

5.2.4.3. Məsuliyyət (məhdudlaşmayaraq): RİED və Bankın bütün bölmələri.

5.2.5. Risk növü: Nüfuz riski.

5.2.5.1. Risk növünün müəyyən edilməsi: Bankın kontragentləri, nəzarət orqanları və digər marağı olan şəxslər tərəfindən mənfi qavrama nəticəsində Bankın mövcud işgüzar münasibətləri saxlamaq və (və ya) yeni işgüzar münasibətlər qurmaq və maliyyə mənbələrinə çıxışı daima qoruyub saxlamaq qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilən itklərin yaranma riski;

5.2.5.2. Qiymətləndirmə, nəzarət və monitorinq alətləri: kütləvi informasiya vasitələrinin monitorinqi, press-revizlərin buraxılışı, Bankın reklam fəaliyyəti sahəsində strateji prioritetlərin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi, əsas biznes sahələrinə PR dəstəyi, Bankın İnternet saytının fəaliyyətinin dəstəklənməsi, təşviqi və səmərəliliyinin artırılması, müştərilərin şikayətlərinin monitorinqi, xidmətin keyfiyyətinə nəzarət.

5.2.5.3. Məsuliyyət (məhdudlaşmayaraq): RMXLŞ, SKNŞ, PİMMTŞ.

5.2.6. Risk növü: Tənzimləyici (komplayens) riski.

5.2.6.1. Risk növünün müəyyən edilməsi: Bankın Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, VTB Qrupunun sənədlərinə, Bankın daxili sənədlərinə, özünütənzimləmə təşkilatlarının standartlarına (əgər belə standartlar və ya qaydalar Bank üçün məcburi olarsa), habelə nəzarət orqanları tərəfindən sanksiyaların və (və ya) digər təsir tədbirlərinin tətbiqi nəticəsində Bankın maddi itkilərlə qarşılaşması riski;

5.2.6.2. Qiymətləndirmə, nəzarət və monitorinq alətləri: Məlumatların toplanması, Ssenari təhlili, ƏRİ təhlili, Özünüqiymətləndirmə (risk xəritəsi), fokus qiymətləndirilməsi, maraqların toqquşması istiqamətində iş, gəlirlərin leqallaşdırılması, pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə baxımından bank əməliyyatlarının monitorinqi;

5.2.6.3. Məsuliyyət (məhdudlaşmayaraq): PYTMMvəKŞ.

6. Risklərin idarə edilməsi prosesinin mərhələləri

6.1. Risklərin idarə edilməsi prosesinin əsas mərhələləri: risklərin müəyyən edilməsi (identifikasiya), risklərin qiymətləndirilməsi, risklərə nəzarət və monitorinq, həmçinin risk hesablarının formalaşdırılmasıdır.

6.2. Bu mərhələlərin tənzimlənməsi Bankın hazırlanması və yenilənməsini tənzimləyici tələblərə və beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq RvəMD/CRO/PY/TMMvəKŞ tərəfindən təmin edilən ayrı-ayrı daxili sənədlərinin mövzudur. Tənzimləyicinin və VTB Qrupunun risklərin idarə edilməsi sahəsində standartlarının tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq tənzimləyici-metodoloji baza formalaşdırılır.

7. Risklərin identifikasiyası və qiymətləndirilməsinin əsas prinsipləri

7.1. Bankın fəaliyyətinə təsir edən risk növlərinin identifikasiyası, eləcə də onların əhəmiyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi Qrup tələblərinə və tövsiyələrinə əsaslanır.³

7.2. Bu prosesin bir hissəsi olaraq aşağıdakı tədbirlər nəzərdə tutulur:

7.2.1. qrup təsnifatına əsasən bank fəaliyyətinə xas olan potensial risklərin tam siyahısının müəyyən edilməsi;

7.2.2. müəyyən edilmiş risklərin xas olduğu əməliyyat və fəaliyyət növlərinin, eləcə də bu risklərin monitorinqinə məsul olan bölmələrin müəyyən edilməsi;

7.2.3. risklərin siyahısının davamlı olaraq yenilənməsi, xüsusən də inkişaf strategiyasında və biznes planlarında nəzərdə tutulan biznesin inkişafı tədbirlərinin hazırlanması və həyata keçirilməsi prosesində, eləcə də Bankın daxili nəzarət bölməsi tərəfindən nəzarət funksiyalarının həyata keçirilməsi prosesində yeni risk növləri/alt növləri müəyyən edildikdə;

7.2.4. Bankın maliyyə sabitliyinə təsir dərəcəsini müəyyən etmək üçün identifikasiya prosesində müəyyən edilmiş risklərin təhlili – davamlı inkişaf risk amillərinin təsiri nəzərə alınmaqla risk əhəmiyyəti kateqoriyaları;

7.2.5. müəyyən edilmiş risklərin səviyyəsinin qiymətləndirilməsi;

---

³ Tənzimləyicinin lokal tələbləri nəzərə alınmaqla

7.2.6. qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən müəyyən edilmiş risklərin əhəmiyyətlik kateqoriyasını müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilməsi;

7.2.7. risklərin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsinin nəticələri barədə hesabat hazırlamaq;

7.2.8. nəticələrin baxılması üçün Bankın RİK-nə çıxarılması.

7.3. Bankın fəaliyyətinə xas olan risklərin ümumi siyahısının müəyən olunması, eləcə də risklərin identifikasiyasının və qiymətləndirilməsinin aparılması nəticələrinin təsdiq edilməsi qaydası "Bank VTB (Azərbaycan) ASC-də Risklərin əhəmiyyətliyinin qiymətləndirilməsi qaydası haqqında Təlimat"la tənzimlənir.

8. Kredit tələblərinin formalaşdırılması ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi

8.1. Biznesin istiqamətindən və risk dərəcəsindən asılı olaraq, Bankın borcalana (kontragentə) kredit tələblərinin formalaşdırılması ilə bağlı qərarlar aşağıdakı şəkildə qəbul edilir:

İstiqamət	Qərar qəbul edənlər	
Pərakəndə biznes ⁴	RvəMD	PBİD
KB-nin Kütləvi altseqmenti	RvəMD	KBİD
KB-nin Standart altseqmenti	RvəMD	KBİD/İdarə Heyətinin Sədri
KB-nin Yuxarı altseqmenti	Bankın Kredit komitəsi	
Maliyyə qurumları	Bankın Kredit komitəsi	

8.2. Parametrlərdən (formalaşdırılan kredit tələblərinin həcmi və s.) asılı olaraq, göstərilən istiqamətlər çərçivəsində, qərar qəbul edənlərin səlahiyyətləri, Bankın Kredit komitəsi tərəfindən qəbul edilən qərarlar istisna olmaqla, Bankın İdarə Heyətinin ayrıca qərarı ilə şaquli olaraq aşağıya ötürülə bilər.

8.3. Pərakəndə biznes və KB-nin Kütləvi altseqmentlərinin istiqamətləri üzrə qərarlar müəyyən edilmiş Səlahiyyətlər matrisinə uyğun olaraq avtomatik olaraq təsdiq edilə bilər. Pərakəndə biznes üzrə Səlahiyyətlər matrisi Bankın İdarə Heyəti, KB-nin Kütləvi altseqment üzrə isə Bankın Kredit komitəsi tərəfindən təsdiq edilir. Kredit tələblərinin formalaşdırılması ilə bağlı qərarların qəbul edilməsinə görə müvafiq səlahiyyətlər daxilində səlahiyyətli komitələrə və komissiyalara, şöbələrə və ya əməkdaşların həvalə edilir. Prosesin bütün iştirakçıları risklərin azaldılmasına balanslı və əsaslandırılmış yanaşma təmin etməklə kreditləşmə sahəsində daxili rəqlament və məhdudiyyətlərə riayət etməlidirlər. Qərarlar müştərinin ödəmə qabiliyyətinin və qəbul edilən

⁴ Tamamilə nağd pul və ya lombard krediti ilə təmin edilmiş makro məhsullar istisna olmaqla. Bu halda qərar birtərəfli qaydada PBİD tərəfindən qəbul edilir.

risklərin səviyyəsinin obyektiv qiymətləndirilməsinə imkan verən tam və etibarlı məlumatlara əsaslanaraq qəbul edilməlidir. Maliyyə vəziyyəti, kredit tarixçəsi və daxili standartlara uyğunluq kimi mühüm aspektlər qərar qəbul edilməsi üçün əsasdır.

9. Risk iştahası

9.1. Rİ, qarşıdan gələn dövr üçün inkişaf strategiyası/biznes planları ilə müəyyən edilmiş hədəflərə çatmaq üçün Bankın, marağı olan tərəflərin tələbləri nəzərə alınmaqla, qəbul edə biləcəyi və/və ya qəbul etmək istədiyi risklərin məcmu səviyyəsini/profilini müəyyən edən kəmiyyət/keyfiyyət göstəriciləri toplusudur (sistemidir).

9.2. Bankın Rİ-sinin göstəriciləri əsasən dörd əsas kateqoriya üzrə formalaşır:

9.2.1. Risk itkiləri. Gözlənilən zərərlərin məcmu qiymətini, habelə ayrı-ayrı risk növləri kontekstində və konsolidasiya edilmiş zərərlərin qiymətini məhdudlaşdıran göstəricilərdir.

9.2.2. Kapital adekvatlığı. Müxtəlif qiymətləndirmə standartlarına uyğun olaraq öz vəsaitləri (kapitalın) adekvatlıq səviyyəsinin göstəricilərini özündə cəmləşdirən kateqoriyadır.

9.2.3. Likvidlik. Bankın sabit fəaliyyətini və qısamüddətli və uzunmüddətli perspektivdə əlverişsiz şəraitdə kontragentlər qarşısında öhdəliklərinin vaxtında yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün pul axınının balansının dərəcəsini müəyyən edən göstəricilər kateqoriyasıdır.

9.2.4. Kredit konsentrasiyası. Bu kateqoriya kontragentlərə (o cümlədən əlaqədar şəxslər qrupuna) kredit tələblərinin konsentrasiyası riskini məhdudlaşdıran göstəriciləri daxil edir.

9.3. Rİ göstəriciləri VTB Qrupunun Rİ-nin müvafiq göstəriciləri nəzərə alınmaqla formalaşdırılır, VTB Qrupunun Rİ-nin kaskad göstəriciləri isə mütləq qaydada Rİ sistemində daxil edilir.

9.4. Rİ göstəricilərinin nəzarət qiymətləri sistemi aşağıdakıları ehtiva edir:

9.4.1. Hədəf səviyyəsi – Bankın strateji məqsədlərinə nail olmaq üçün qəbul edilən risklərin optimal səviyyəsini təmin edir. Hədəf səviyyəsi göstəricinin “Trigger”lə müqayisədə istiqamətini müəyyən edir və müəyyən bir nəzarət qiymətinin müəyyən edilməsini tələb etmir (risk iştahasının nəzarət qiymətlərinin pozulmasına səbəb olmur).

9.4.2. Trigger – pozulması riskin azaldılması üçün tədbirlərin genişləndirilməsini və hazırlanmasını nəzərdə tutan nəzarət qiymətidir;

9.4.3. Limit – pozulması Bank üçün ciddi təhlükə yaradan və təcili cavab planının hazırlanmasını tələb edən kritik qiymətdir.

9.5. Risk iştahası göstəricilərinin Triggerinin kəmiyyətinin müəyyən edilməsi qaydası aşağıdakı qaydalara əsaslanır:

- tənzimləyici məhdudiyyətlərinə və tövsiyələrinə riayət etmək;
- risk iştahası göstəricilərinin limit səviyyəsinə qədər kifayət qədər ehtiyatın təmin edilməsi (tənzimləyici normativlər üçün);

• Bankın məqsədli fəaliyyət (biznes planı/strateji plan) göstəricilərinin icra edilməsi üçün tələb olunan risk səviyyəsinin məhdudlaşdırılması;

• riskləri mövcud kapitalla ödəmək üçün kapital tələbinin uyğunlaşdırılması.

9.6. VTB Qrupunun Rİ sahəsində müvafiq sənədlərlə müəyyən edilmiş yüksək səviyyəli Rİ-yə uyğun olaraq Bankın məqbul risk səviyyəsi aşağıdakı keyfiyyət göstəricilərinə əsasən müəyyən edilir:

9.6.1. qəbul edilən risklər üzrə mümkün itkilərin məbləği Bankın əməliyyat fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb olan səviyyəyə çatmamalıdır, o cümlədən stress şəraitində;

9.6.2. Bankın kapitalın məbləği qəbul edilən risklərdən yaranan gözlənilməz itkilərin hipotetik (ən az ehtimal edilən) vəziyyətində kreditörün maraqlarına riayət olunmasını təmin etməlidir;

9.6.3. əməliyyatlar üzrə pul axınlarının və likvidlik buferlərinin (ehtiyatların) strukturu qısamüddətli və uzunmüddətli perspektivdə müştərilər qarşısında öhdəliklərin vaxtında yerinə yetirilməsinə təminat verməlidir;

9.6.4. aktivlərin və öhdəliklərin strukturu resursların səmərəli istifadəsini təmin etməli və Bankın biznes modelinə uyğun olmalıdır;

9.6.5. qərar qəbulu prosesində daimi olaraq risklərin səviyyəsinin qiymətləndirilməsi və nəzarətinin, habelə risklər nəzərə alınmaqla fəaliyyətin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsinin təmin edilməsi;

9.6.6. risk konsentrasiyasının artmasının qarşısını almağa çalışmaq;

9.6.7. uzunmüddətli perspektivdə davamlı inkişaf və iqtisadi səmərəlilik;

9.6.8. tənzimləyicinin tələblərinə və beynəlxalq qurumların tövsiyələrinə riayət edilməsi;

9.6.9. qüsursuz nüfuzun qorunması, işgüzar nüfuzla xələl gətirə biləcək hərəkətlərə yol verilməməsi (o cümlədən davamlı inkişafın risk amillərinin təsiri nəticəsində);

9.6.10. beynəlxalq reyting agentliklərinin kənar müstəqil kredit reytinginin saxlanması və yaxşılaşdırılması (dövlət dəstəyi nəzərə alınmadan);

9.6.11. yüksək dərəcədə ekoloji risklə bağlı layihələrin maliyyələşdirilməsi də daxil olmaqla, davamlı inkişaf elementinə⁵ cavab verməyən layihələrin/ kontragentlərin maliyyələşdirilməsinin məhdudlaşdırılması, eləcə də ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyalara keçid təşəbbüsünün fəal şəkildə dəstəklənməsi.

⁵ Davamlı inkişaf riskləri Bank tərəfindən maliyyə risklərinin və qeyri-maliyyə risklərinin əhəmiyyətinin qiymətləndirilməsinə davamlı inkişaf risk amillərinin təsiri ilə müəyyən edilir.

Davamlı inkişafın risk amillərini yuxarıda qeyd olunan risklərə ötürmək üçün kanallar aşağıdakılar ola bilər:

• aşağı karbonlu iqtisadiyyata keçidin nəticələri, məsələn, Bankın müştəriləri üçün tədqiqat və inkişaf xərclərinin artması, Bankın aktiv kateqoriyalarının gəlirliliyində dəyişikliklər, köhnəlmiş aktivlərin vaxtından əvvəl satılması, yeni qaydalarla əlaqəli Bankın əməliyyat xərclərinin artması, müştəri loyallığının aşağı olması və Bankın kapitalla məhdud çıxışı, eləcə də Bankın işəgötürən kimi cəlbediciliyinin azalması;

• Bankın müştərilərinin aktivlərinin və girovlarının itirilməsinə, eləcə də normal iş şəraitində Bankın fəaliyyətinin pozulmasına səbəb olan təbii fəlakətlərlə bağlı hadisələr;

• dəniz səviyyəsinin yüksəlməsi, suyun mövcudluğunun və torpağın münbitliyinin azalması kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi, bu da əməliyyat xərclərinin artmasına səbəb olur.

9.7. VTB Qrupu səviyyəsində Rİ-nin kəmiyyət göstəriciləri sistemindən istifadə olunur, onların nəzarət qiymətləri, Bank da daxil olmaqla törəmə bankların səviyyəsinə qədər kaskadlaşdırılır.

9.8. VTB Qrupunun Bankda müəyyən edilmiş kaskad göstəricilərinin nəzarət qiymətləri Bank tərəfindən təsdiq edilməmişdən əvvəl RİİD və PKRD ilə razılaşdırılır.

9.9. Rİ-nin kəmiyyət göstəricilərinin nəzarət qiymətlərinin müəyyən edilməsi/yenidən müəyyən edilməsi üzrə təkliflər layihələri RİED tərəfindən hazırlanır və layihələrə İdarə Heyəti və RİK tərəfindən ilkin baxılmasının nəticələrinə əsasən tövsiyələr nəzərə alınmaqla, CRO tərəfindən MŞ-yə təsdiq üçün təqdim edilir.

9.10. Rİ-nin plandankənar yenilənməsi (illik baxış proseduruna əlavə olaraq) iqtisadi vəziyyətin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi, strateji inkişaf istiqamətlərinə yenidən baxılması, kaskadlı və ya tənzimləyici məhdudiyyətlərin qiymətlərində, faktiki fəaliyyət nəticələrində və s. dəyişikliklər baş verdikdə həyata keçirilə bilər.

9.11. Rİ-nin kəmiyyət göstəriciləri hər il hesabat ilinin birinci rübündən gec olmayaraq aktuallıq baxımından nəzərdən keçirilir. Əgər RİK Rİ-nin hələ də aktual olduğuna qərar verərsə, Müşahidə Şurası tərəfindən yenidən təsdiq tələb olunmur.

9.12. Rİ-nin kəmiyyət göstəricilərinin nəzarət qiymətlərinin monitorinqi sonradan monitorinqin nəticələrinə baxılması üçün CRO tərəfindən İdarə Heyətinə və RİK-ə təqdim edilməklə aylıq əsasda RİED tərəfindən həyata keçirilir. Hədd qiymətlərinin pozulması aşkar edildikdə, CRO məlumatları, pozuntunun aradan qaldırılması üçün hazırlanmış tədbirlər planı ilə birlikdə KEP vasitəsilə MŞ, RİİED, PKRD-nin diqqətinə çatdırılır. Tədbirlər planı tərtib edilərkən, Bankın struktur bölmələri (səlahiyyətlərinə aid məsələlərdə) Rİ-nin pozuntularının tənzimlənməsi üzrə təkliflərin hazırlanmasına (razılaşdırılmasına) cəlb edirlər.

9.13. Vəziyyətdən asılı olaraq yaranan Rİ pozuntularını tənzimləmək üçün əsas fəaliyyət növləri aşağıdakılar ola bilər:

9.13.1. risk iştahası göstəricisinin qiymətinə təsir edən təkrar başlanılan əməliyyatlara (müvafiq seqmentlərdə, sahələrdə və s.) qarşı qəbul edilən risklərin məhdudlaşdırılması (nəzarət) üçün əlavə tədbirlərin tətbiqi;

9.13.2. yeni əməliyyatların icrasının dayandırılması (xüsusilə, stress ssenarisində kapital adekvatlığını əhəmiyyətli dərəcədə azaldan maksimum itkilərə məruz qalan seqmentlərdə).

10. Risk hesabatları

10.1. RİED tərəfindən aylıq əsasda hazırlanan risk hesabatlarına Risk iştahası və Risk limitlərinə riayət edilməsi, Bankın risk profili, kredit portfelinin vəziyyəti, eləcə də qəbul edilmiş riskləri ödəmək üçün iqtisadi kapital haqqında məlumatları daxil edir. Bu hesabatlar CRO tərəfindən İdarə Heyətinə və RİK-ə baxılmaq üçün təqdim edilir.

10.2. RİED tərəfindən rüblük olaraq hazırlanan risk hesabatlarına girov portfeli, risk iştahası göstəricilərinə riayət olunması, məcburi normativlərin icra olunması və kapital məbləği haqqında, daxili kapital adekvatlığı, eləcə də kredit, bazar riskləri və qəbul edilmiş riskləri ödəmək üçün iqtisadi kapital haqqında məlumatlar daxildir. Bu hesabatlar CRO tərəfindən Bankın İdarə Heyətinə və RİK-ə baxılmaq üçün, eləcə də təsdiq üçün MŞ-yə təqdim olunur.

10.3. Risk hesabatlarından Bank tərəfindən risklərin azaldılması tədbirləri və/və ya Bankın zərərələrini məhdudlaşdırmaq üçün zəruri təshih tədbirləri görülməsi üçün istifadə olunur.

10.4. Bank hesabat məlumatlarının tərkibini və təfərrüat səviyyəsini optimallaşdırmaq, eləcə də onların keyfiyyətinə zəruri nəzarəti təmin etmək məqsədi ilə risk hesabatı sistemini davamlı olaraq təkmilləşdirməyi planlaşdırır.

11. Risk profili

11.1. Bankın risk profili, müəyyən zaman anında Bankın fəaliyyəti zamanı məruz qaldığı müxtəlif risk növlərinin ümumiləşdirilmiş qiymətləndirilməsidir. Qiymətləndirmə risklərin hər bir növü/alt növü üçün xüsusi seçilmiş göstəricilər/metrikalar və risk növünün kritikliyini müəyyən etməyə imkan verən qəbul səviyyələrinin müəyyən edilməsi ilə həyata keçirilir.

11.2. Riskin hər bir növü/alt növü üzrə göstəricilərin/metrikaların faktiki qiymətləri və onların qəbul səviyyələrinə nəzərən nümayişi Banka, Bankın gündəlik fəaliyyətində üzləşdiyi hər bir riskin/riskin alt növünün ümumilikdə səviyyəsini müəyyən etməyə imkan verir.

11.3. Risk profilinin monitorinqi CRO tərəfindən sonradan İdarə Heyətinə və RİK-ə çıxarılaqla, RİED tərəfindən aylıq əsasda həyata keçirilir.

12. Risk limitləri

12.1. RİS-nin əsas alətlərindən biri limitlər sistemi – Risk limitləridir.

12.2. Risk limitləri Bank səviyyəsində riayət edilməli olan müxtəlif risk növləri üzrə hədd məhdudiyyətlərinin siyahısıdır.

12.3. Risk limitləri RİED tərəfindən hazırlanır və İdarə Heyəti və RİK tərəfindən layihələrə ilkin baxışın nəticələrinə əsasən tövsiyələr nəzərə alınmaqla, MŞ tərəfindən təsdiq edilir.

12.4. Əgər eyni tənzimləyici göstərici artıq “Risk iştahası” və ya “Risk limitləri” çərçivəsində nəzərə alınıbsa, məlumatların təkrarlanmasının aradan qaldırılması prinsipinə əsasən, onun təkrarlanması məcburi deyil.

12.5. Risk limitləri çərçivəsində Bank müəyyən edilmiş hədd dəyərlərinə əməl olunmasına operativ nəzarəti məqsədilə Risk sublimitlərini müəyyən edir. Risk sublimitləri Bankın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilir.

12.6. Risk limitlərinin hədd qiymətlərinin utilizasiyasının monitorinqi daha sonra CRO tərəfindən İdarə Heyətinə və RİK-ə çıxarılaqla, hər ay RİED tərəfindən həyata keçirilir.

12.7. Hədd qiymətlərinin pozulması aşkar edilərsə, CRO məlumatı pozuntunun aradan qaldırılması üçün hazırlanmış tədbirlər planı ilə birlikdə MŞ-nin diqqətinə çatdırır.

13. Risk mədəniyyəti

13.1. Risk mədəniyyəti – risklərin identifikasiyası, qəbul edilməsi və idarə edilməsi ilə bağlı dəyərlərin, düşüncələrin, biliklərin məcmusu, o cümlədən ümumi məqsədləri olan və Bank tərəfindən qəbul edilmiş ümumi norma və standartlarla tənzimlənən, bütün Bank əməkdaşları tərəfindən bölüşülən davranış xəttidir.

13.2. Bank Risk mədəniyyətini bütövlükdə özünün idarəetmə mədəniyyətinin əsas komponentləri sırasına daxil edir və risk mədəniyyəti səviyyəsinin və onun tamlığının artırılması vəzifələrini həyata keçirir. Risk mədəniyyətinin bütün strukturlarda/bölmələrdə yayılması və təsbiq edilməsi biznesin davamlı və səmərəli inkişafına kömək edir.

13.3. Bankda Risk mədəniyyətinin inkişafı əməkdaşların risklərin idarə edilməsi üzrə əsas sənədlər və təşkilati struktur, risklərin növləri və onların Bank üçün əhəmiyyəti, Rİ-nin parametrləri və s. ilə tanış edilməsini/biliklərinin təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur.

13.4. Risk mədəniyyətinin icmalı illik əsasda hesabat ilinin birinci rübündən gec olmayaraq CRO-nun təşəbbüsü ilə hazırlanır və baxılmaq üçün İdarə Heyətinə, RİK-ə və MŞ-yə təqdim edilir.

13.5. Risk mədəniyyətinin icmalı risk mədəniyyəti səviyyəsinin yüksəldilməsi çərçivəsində CRO tərəfindən həyata keçirilən tədbirləri, habelə bütövlükdə Bankda Risk mədəniyyətinin səviyyəsinə dair ekspert qiymətləndirməsini əks etdirir.

14. Stress-testlər

14.1. Bank, Bank üçün əhəmiyyətli olan risk növlərini (kredit, bazar və əməliyyat riskləri və s.) əhatə edən və təcimləyici tələblərə cavab verən stress-testlərin metodologiyası və prosedurlarının, o cümlədən stress-testlərinin növlərini, dövriliyini və həyata keçirilməsinin əsas vəzifələrini, istifadə edilən ssenarilərin (parametrlərin) siyahısını, onların seçilməsi metodologiyasını müəyyən edən prosedurların işlənilib hazırlanması və tətbiqini təmin edir.

14.2. Stress-testlər həm əhəmiyyətli risklərin ayrı-ayrı növləri, həm də onların məcmuluğu – inteqral stress-testlər üzrə aparıla bilər.

14.3. Stress-testlər çərçivəsində aşağıdakı ssenari növləri tətbiq olunur:

14.3.1. risk amillərində ən çox ehtimal olunan dəyişikliyi müəyyən edən əsas (optimist) stress- testləri ssenarisi;

14.3.2. risk amillərində mümkün mənfi dəyişikliyi müəyyən edən stresli (orta) stress-testlərinin ssenarisi;

14.3.3. həyata keçirilməsi Bankın maliyyə sabitliyinə əhəmiyyətli təhlükə yaradacaq pessimist stress-testlərinin ssenarisi.

14.4. İstifadə olunan ssenarilər (şoklar) və stress-testlər proqramı/modeli MŞ tərəfindən yarımillik əsasda nəzərdən keçirilir (yenilənir). Stress-testlər RİED tərəfindən yarımillik əsasda həyata keçirilir. Nəticələr, o cümlədən stress hadisələri zamanı fəaliyyət planı baxılmaq üçün İdarə Heyətinə, RİK və MŞ-yə çıxarılır.

14.5. Stress-testlərin nəticələri müvafiq idarəetmə qərarları qəbul edilərkən Bankın İdarə Heyəti tərəfindən nəzərə alınır, o cümlədən kapitalla ehtiyacın müəyyən edilməsi və risklərin səviyyəsinin azaldılması üçün tədbirlər görülməsi üçün istifadə edilə bilər.

14.6. Stress-test prosedurları Bankın risklərin idarə edilməsi sahəsindəki daxili sənədləri ilə tənzimlənir.

15. Risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi

15.1. RİS-nin çatışmazlıqları nəticəsində yaranan itkilərin ehtimalını və həcmi azaltmaq, RİS-nin mövcud qanunvericiliyə və marağı olan tərəflərin tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə Bank səviyyəsində RİS-nin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi aparılır.

15.2 RİS-nin qiymətləndirilməsinin həyata keçirilməsinin əsas forması Daxili audit xidməti vasitəsilə müəyyən edilmiş qaydada risklərin idarə edilməsi sisteminin fəaliyyətinin adekvatlığını və səmərəliliyini yoxlanılması, bu yoxlamaların nəticələri barədə səlahiyyətli orqanlara məlumat verilməsi və aşkar edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması və/və ya proseslərin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlərin görülməsinə dair təkliflərə baxılmasıdır. Qiymətləndirmənin nəticələri baxılması üçün RİK-ə və MŞ-yə illik əsasda təqdim olunur.

15.3. Əlavə olaraq, hesabat ilinin birinci rübündən gec olmayaraq CRO/RvəMD-nin fəaliyyətinin nəticələri RvəMD-nin yol xəritəsinə uyğun olaraq baxılmaq üçün RİK-ə illik əsasda çıxarılır.

16. Biznesin fasiləsizliyinin idarə edilməsi sistemi

16.1. Biznesin fasiləsizliyinin idarə edilməsi sisteminin əsas məqsədi Bankın əsas funksiyalarının həyata keçirilməsini mümkünsüz edən qeyri-standart/fövqəladə halların baş verməsi nəticəsində fəaliyyətin fasiləsizliyinə və bərpasının təminatlarının təmin edilməsi məqsədilə fəaliyyətin fasiləsizliyinin idarə edilməsi üzrə tədbirlərin təşkili və həyata keçirilməsidir.

16.2. Qeyri-standart/fövqəladə hallarda Bankın idarə edilməsinin əsasını CRO/RİED-nin təşəbbüsü ilə İdarə Heyəti və RİK tərəfindən ilkin baxılmasının nəticələri üzrə tövsiyələr nəzərə alınmaqla, MŞ

tərəfindən təsdiq edilən Bankın fəaliyyətinin fasiləsizliyinin təmin edilməsi və bərpası Siyasəti, Bankın Fövqəladə Hallar zamanı Fəaliyyət planı təşkil edir.

17. Yeni məhsullar/xidmətlər/sistemlər/biznes proseslərinin tətbiqi

17.1. Bank məhsulları bazarında rəqabət istənilən kommersiya bankının xarici mühitində ən mühüm amildir ki, bu da mövcud məhsulların daim yenilənməsi, habelə Bankın müştəriləri üçün yeni məhsul və xidmətlərin hazırlanması ilə nəticələnir. Bu istiqamət daim dəyişikliyə məruz qalır. Tətbiq edilən biznes proseslərində və ya məhsulların özündə (o cümlədən İT sistemlərində) buraxılmış çatışmazlıqlar və nöqsanlar səbəbindən itkilərin yaranma riski Bank üçün əhəmiyyətli itkilərə səbəb ola bilər.

17.2. Belə halları idarə etmək və minimuma endirmək üçün əhəmiyyətli itkilərin reallaşmasına səbəb ola biləcək yeni (o cümlədən dəyişdirilmiş) məhsullar, xidmətlər, sistemlər və biznes proseslərinin tətbiqi baxımından risklərin (o cümlədən potensial risklərin) qiymətləndirilməsi həyata keçirilir.

17.3. Yeni/yenilənmiş məhsul/xidmət/sistem/biznes prosesinin təşəbbüskarları bu prosesdə iştirak edən Bankın müvafiq struktur bölmələrindən (o cümlədən risk və komplayens bölmələrindən) daxil olan təklif və tövsiyələri nəzərə alırlar.

17.4. Yeni/yenilənmiş məhsul/xidmət/sistem/biznes prosesləri yekdilliklə razılaştırılmalı və ya fikir ayrılıqları, bu fikir ayrılıqlarına necə cavab veriləcəyi ilə bağlı baxılması və qərar qəbul edilməsi üçün rəhbərliyin diqqətinə çatdırılmalıdır.

17.5. Yeni/köhnə məhsul və xidmətlərin təsdiqlənməsi/yenilənməsi qərarı İdarə Heyəti tərəfindən qəbul edilir.

17.6. Tətbiq edilən yeni məhsul və xidmətlər haqqında məlumat Risk hesabatları çərçivəsində RİK-ə təqdim olunur.

18. Bankın kapitalının idarə edilməsi

18.1. Bu Siyasətin məqsədləri üçün "kapital" termini Tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilmiş müvafiq tərfi nəzərdə tutur.

18.2. Kapital və kapitalın adekvatlığı normativlərinə nəzarət kapital adekvatlığının məcburi normativlərinə nəzarət sahəsində Bankın daxili sənədlərinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

18.3. Strateji məqsəd – Bankın mənfəətinin maksimum dərəcədə artırılmasını və Bankın öz vəsaitlərinin Bank tərəfindən qəbul edilən və potensial risklərə (risk iştahası) uyğunluğunu təmin etmək üçün şəxsi vəsaitlərin (kapitalın) optimal miqdarını və strukturunu qorumaqdır.

18.4. Taktiki məqsədlər:

18.4.1. Bankın strateji inkişaf məqsədlərinə çatmaq üçün kifayət qədər kapitalın təmin edilməsi;

18.4.2. Bankın kapital adekvatlığı göstəricilərinə dair Tənzimləyicinin tələblərinin icra edilməsi;

18.4.3. subordinasiyalı kreditlərin (əgər varsa) silinməsi üçün triggerlərə riayət edilməsi;

18.4.4. zərərləri ödəmək üçün ehtiyatlar yaratmaq məqsədilə kifayət qədər vəsaitlərin olması.

18.5. Tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilmiş kapital adekvatlığının məcburi normativlərinə Bank birinci növbədə riayət edir. Bank kapitalın və kapital adekvatlığının məcburi normativləri üzrə faktiki qiymətlərin minimum tələblər səviyyəsindən aşağı düşməsinə yol verməməlidir. Belə pozuntuların baş vermə ehtimalı varsa, Bank bu məlumatı dərhal RİK və MŞ-nin diqqətinə çatdırmalıdır.

18.6. Banka xas olan bütün aktual risk növlərini ödəmək üçün kapital adekvatlığının daxili qiymətləndirilməsi iqtisadi kapitalın müəyyən edilməsi və onu Bankın öz vəsaitləri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə həyata keçirilir. Müvafiq göstərici Bankın risk iştahasının metrikalarında nəzərdə tutulmalıdır.

18.7. Kapital adekvatlığını təmin etmək üçün Bankın idarəetmə orqanları aşağıdakı qərarlar qəbul edə bilirlər:

18.7.1. Bank tərəfindən qəbul edilən risklərin səviyyəsini azaltmaq (əlavə risklərin azaldılması tədbirləri tətbiq etmək) haqqında;

18.7.2. kapitaldan istifadənin səmərəliliyini artırmaq üçün Bankın aktivlərinin strukturunu dəyişdirmək haqqında;

18.7.3. Bankın kapitalını artırmaq (strukturunu dəyişdirmək) zərurəti haqqında.

18.8. Kapitalın idarə edilməsi sistemi aşağıdakı elementlərdən ibarətdir:

18.8.1. kapitalın planlaşdırılan (hədəf) səviyyəsini/strukturunun və kapital adekvatlığı normativlərinin planlaşdırılan (hədəf) qiymətlərinin müəyyən edilməsi;

18.8.2. kapitalın miqdarının və kapital adekvatlığı normativlərinin qiymətlərinə nəzarət;

18.8.3. kapitalın miqdarının və kapital adekvatlığı normativləri qiymətlərinin proqnoz hesablanması;

18.8.4. hesabat tarixinə kapitalın miqdarının və kapital adekvatlığı normativlərinin qiymətlərinin hesablanması;

18.8.5. əməliyyatların kapitalla və kapital adekvatlığı normativlərinə təsiri baxımından ilkin razılaşdırılması;

18.8.6. risk hesabatlarının hazırlanması və təqdim edilməsi.

18.9. Bankın kapitalının planlaşdırılmış (hədəf) səviyyəsinə və risk iştahasının müəyyən edilməsi çərçivəsində müəyyən edilmiş kapital adekvatlığı normativlərinin planlaşdırılmış (hədəf) qiymətlərinə riayət edilməsinə nəzarət Bankın Maliyyə Departamenti tərəfindən həyata keçirilir.

18.10. Kapitalın miqdarının və kapital adekvatlığı normativlərinin qiymətlərinə nəzarət proseduru, istifadə olunan məlumatlar, məlumatların təqdim edilmə qaydası, eləcə də hesablanmış kapital və kapital adekvatlığı normativlərinin qiymətlərinin müəyyən edilməsi qaydası Bankın ayrıca normativ aktı ilə müəyyən edilir.

18.11. Kapitalın miqdarının və kapital adekvatlığı normativlərinin planlaşdırılmış (hədəf) qiymətlərindən aşağı düşməsinin qarşısını almaq üçün Maliyyə Departamenti Bankda kapitalın miqdarına və kapital adekvatlığı normativlərinin qiymətlərinə təsir edən əməliyyatların ilkin razılaşdırılmasını həyata keçirir. Kapital və kapital adekvatlığı normativlərinin qiymətlərinin müəyyən edilmiş nəzarət həddindən aşağı düşməsi riski daşıyan əməliyyatlar razılaşdırılır.

18.12. Əməliyyatların qeyd edilən razılaşdırılmasının icrası qaydası, Bank tərəfindən həyata keçirilən və kapitalın miqdarına və kapital adekvatlığı normativlərinə qiymətlərinə təsir edən əməliyyatların meyarları, eləcə də kapital səviyyəsinin və kapital adekvatlığı normativlərinə nəzarət çərçivəsində məlumatların təqdim edilməsi qaydası Bankın ayrıca normativ aktı ilə müəyyən edilir.

18.13. Kapitalın faktiki miqdarı və kapital adekvatlığı normativlərinin əmsallarının faktiki göstəriciləri planlaşdırılan (hədəf) kapital səviyyəsindən və bu normativləri planlaşdırılan (hədəf) qiymətlərindən aşağı düşdüyü təqdirdə, kapital və kapital adekvatlığı əmsallarının səviyyəsinin artırılmasına yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün təkliflər Bankın səlahiyyətli kollegial orqanına baxılmaq üçün təqdim olunur. Kapital adekvatlığının artırılmasına yönəlmiş tədbirlər aşağıdakıları daxil edə bilər:

18.13.1. subordinasiya olunmuş formada borc əməliyyatlarının aparılması;

18.13.2. nizamnamə kapitalına əlavə etmək üçün mövcud və ya yeni səhmdarlardan vəsaitlərin cəlb edilməsi;

18.13.3. səhmlər üzrə dividend ödənişlərinin dayandırılması (məhdudlaşdırılması);

18.13.4. müəyyən hallarda kapitala konvertasiya edilməsini nəzərə tutan öhdəliklərin kapitala konvertasiyası (borc öhdəliklərinin buraxılması), bu cür öhdəliklərin müəyyən bir minimum səviyyədə saxlanması;

18.13.5. zəruri hallarda müvafiq balans aktivlərinin və ya biznes sahələrinin satılması mümkünlüyünün təhlilini aparmaq və zərurət olarsa belə bir əməliyyatın sonradan aparılması;

18.13.6. bazar riski səviyyəsinin azaldılması;

18.13.7. yüksək riskli aktivlərin azaldılması;

18.13.8. mümkün zərərlər üçün əvvəllər yaradılmış ehtiyatları azaltmaq (həll etmək) məqsədi ilə kredit portfelinin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması;

18.13.9. digər tədbirlər.

18.14. Kapitalın monitorinqi və planlaşdırılması çərçivəsində, məcburi normativlərin yol verilə bilən maksimum qiymətlərinə riayət etmək məqsədilə tələb olunan kapitalın ümumi məbləği mövcud kapitalın məbləği ilə əlaqəlidir.

18.15. İllik biznes planlaşdırma proseduru çərçivəsində planlaşdırılan (hədəf) kapital səviyyəsi hesablanır və onun planlaşdırılan (hədəf) strukturu və mənbələri Bankın biznes modelinə, risk iştahası göstəricilərinə və kapital adekvatlığının planlaşdırılan (hədəf) risk iştahası göstəricilərinə uyğun olaraq aktivlərin planlaşdırılan həcmi və strukturuna əsasən müəyyən edilir. Bu hesablamada Bankın səhmdarı/iştirakçısı olduğu hüquqi şəxslərin kapitalına (səhmlər, subordinasiya edilmiş kreditlər və s.) cari il üçün planlaşdırılan investisiyalar nəzərə alınır.

18.16. Kapital adekvatlığının planlaşdırılması çərçivəsində planlaşdırılan kapital məbləğine aşağıdakı mənbələr daxil edilə bilər:

18.16.1. planlaşdırılan gəlirlər (planlaşdırılan xərclərə uyğunlaşdırılmış);

18.16.2. mühasibat uçotunda ədalətli dəyərlə əks olunmayan aktivlər (öhdəliklər) üçün reallaşdırılmamış gəlir (reallaşdırılmamış xərclərə uyğunlaşdırılmış);

18.16.3. yaradılmış ehtiyat(lar)ın məbləği ilə Bank tərəfindən hesablanmış gözlənilən zərərlərin məbləği arasındakı müsbət fərq;

18.16.4. risklərin reallaşmasından yaranan zərərləri ödəmək üçün mövcud olan digər mənbələr.

19. Ehtiyatların formalaşdırılması

19.1. Risklərin idarə edilməsi çərçivəsində Bank kredit portfelinin strukturuna və keyfiyyətinə nəzarət edir. Bu halda qiymətləndirmənin kəmiyyət göstəricilərindən biri də formalaşdırılan ehtiyatlardır.

19.2. Bankda kreditlərin dəyərdən düşməsinə qarşı ehtiyatların formalaşdırılması ehtiyatların formalaşdırılması üzrə milli standartlara, habelə BMHS 9 standartlarına uyğun olaraq həyata keçirilir.

19.3. Kreditlərin dəyərdən düşməsinə qarşı ehtiyatların formalaşdırılmasının ümumi müddəaları Bankın müvafiq daxili sənədlərində təsvir edilmişdir.

19.4. Bankın ehtiyatlarının formalaşması prosesinin əsas prinsipləri:

19.4.1. Bank tərəfindən qəbul edilən risklərin ehtiyatların formalaşdırılması sistemi vasitəsilə adekvat ödənilməsi;

19.4.2. banklarda ehtiyatların yaradılmasına yanaşmaları təsvir edən milli və beynəlxalq standartların tələblərinin yerinə yetirilməsi.

20. Kredit portfelinin və kredit əqdlərinin monitorinqi

20.1. Kredit portfelinin monitoringi, Bankın məruz qaldığı ümumi kredit riski səviyyəsinə ayrı-ayrı əqdlərin təsiri də daxil olmaqla, kredit risklərinin vaxtında müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi, eləcə də Bankın kredit risklərinin strukturunu və həcmi optimallaşdırmaq üçün tövsiyələr hazırlamaq məqsədilə həyata keçirilir. Bu monitoring RİED tərəfindən aparılır və onun nəticələri bu Siyasətə uyğun olaraq risk hesabatlarının bir hissəsi kimi qeyd olunur.

20.2. Müştəri və ya ayrı-ayrı kredit əqdlərinin monitoringi səviyyəsində, o cümlədən mümkün defoltun əlamətləri olan, ayrı-ayrı əqdlər üzrə kredit riski amillərini müəyyənləşdirmək, kredit öhdəliklərinin sonrakı müşayiəti proseduru müəyyən etmək və risklərin azaldılması və ya müştərinin Bank qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsinin qarşısını almaq üçün tədbirlərə başlamaq məqsədilə həyata keçirilir. Bu monitoring əsasən Bankın korporativ müştəriləri üçün həyata keçirilir, o cümlədən müştərilərin biznesindəki dəyişikliklərin, məsələn, mülkiyyət dəyişikliklərinin, maliyyə göstəricilərinin, girov statusunun və müştərilərin kredit öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirmək qabiliyyətinin müntəzəm təhlili aparılır. Müştəri səviyyəsində və ya kredit əməliyyatları səviyyəsində monitoringin təşkili məsuliyyəti KRAİ-yə həvalə edilir. Zərurət yarandıqda, digər Bank şöbələri də monitoring prosesinə cəlb edilə bilər. Müştəri səviyyəsində ətraflı monitoring proseduru Bankın daxili normativ-metodoloji sənədləri ilə tənzimlənir.

20.3. Monitoringin keyfiyyətinə görə məsuliyyət müvafiq məsuliyyət sahələri daxilində səlahiyyətli şöbələrə və ya əməkdaşlara həvalə edilir. Prosesin bütün iştirakçılarından monitoring üçün müəyyən edilmiş daxili qaydalara və məhdudiyyətlərə riayət etmələri tələb olunur.

21. Kredit tələbləri üzrə təminat əsas tələblər

21.1. Müştəri öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə, qəbul edilən təminat Bankın formalaşdırılmış kredit tələblərinin ödənilməsinin zəmanəti kimi nəzərdən keçirilməlidir.

21.2. Qəbul edilən təminat daşınar və daşınmaz əmlak, habelə emitenti AR dövləti/dövlət şirkətləri tərəfindən buraxılan qiymətli kağızlar şəklində ola bilər.

21.3. Kredit riski daşıyan əqdlər üzrə Bank tərəfindən qəbul edilən təminat Bankın aşağıdakı parametrlər üzrə tələblərinə minimum səviyyədə cavab verməlidir:

- 21.3.1. girov təminatının likvidliyi;
- 21.3.2. girovun dəyərinin kifayət etməsi;
- 21.3.3. girov təminatının müddətliyinin kredit tələbinin müddətliyindən az olmaması;
- 21.3.4. girovqoyanın girov qoyulan əmlak üzərində kifayət qədər hüquqlarının olması⁶;
- 21.3.5. girov qoyulmuş təminatın Bank tərəfindən monitoringi imkanı.

21.4. Bankın daxili sənədlərinə uyğun olaraq Bankda girovun/təminatın qiymətləndirilməsini və monitoringini həyata keçirən struktur vahid yaradılır.

⁶ Lombard krediti makro məhsulu istisna olmaqla

21.5. Bank qəbul edilmiş girov təminatının qiymətləndirilməsi üçün kənar müstəqil qiymətləndiriciləri cəlb edir. Müstəqil qiymətləndiricilər Bankın İdarə Heyəti tərəfindən akkreditasiya olunmalıdırlar.

21.6. Girov tələbi Bankın bütün kredit məhsullarına şamil edilmir. Təminatlı kredit tələbləri formalaşdırılarkən əsas meyar müştərinin kifayət qədər ödəmə qabiliyyəti və maliyyə sabitliyidir. Təminatlı kreditləşmədə müvafiq risk kredit riski haqqı şəklində nəzərə alınmalıdır.

22. Xarici valyutada kredit tələblərinə əsas tələblər

22.1. Xarici valyutada kredit tələbləri formalaşdırılarkən, mütləq müştərinin xarici valyutadakı gəlirinin, müştərinin valyuta riskinin hedcinqi məqsədilə istifadə etdiyi alətlərin, valyuta məzənnələrinin yenidən qiymətləndirilməsi və onların müştərinin ödəmə qabiliyyətinə təsiri və müştərinin valyuta mövqeyi qiymətləndirilməlidir.

23. Ekoloji risklərin idarə edilməsinə əsas tələblər

23.1. Ekoloji risk, ətraf mühitin çirklənməsi, təbii sərvətlərin tükənməsi və su çatışmazlığı da daxil olmaqla, iqlimlə əlaqəli risklərin artması nəticəsində Bank üçün itki təhlükəsidir. Ekoloji risklərinin səmərəli idarə edilməsi onları müəyyən etməyi, qiymətləndirməyi, monitorinqini aparmağı və minimallaşdırmağa hədəflənib ki, bu da onların Bankın əməliyyat fəaliyyətinə, maliyyə sabitliyinə və nüfuzuna təsirini azaltmağa imkan verir. Nəticədə, ekoloji risklər ənənəvi risk növlərinə, əsasən kredit riskinə çevrilə bilər.

23.2. Ekoloji riskləri idarə etmək üçün Bankda həmçinin “üç müdafiə xətti” modelindən istifadə edilir:

14.6.1. Birinci müdafiə xətti – biznes bölmələri olub, müştərinin maliyyə vəziyyətinin təhlili mərhələsində ekoloji risklərin proaktiv şəkildə müəyyən etmək və qiymətləndirmək, əqdləri icra edərkən müştərilərin risk profilini nəzərə almaq, bu sahədə daxili normativ sənədlərin tələblərinə riayət etmək və sonrakı monitorinq çərçivəsində ikinci və üçüncü müdafiə xətti bölmələrinə zəruri dəstəyi təmin etməyə cavabdehirlər.

23.2.1. İkinci müdafiə xətti – vəzifələrinə həm kredit portfeli səviyyəsində, həm də ayrı-ayrı müştərilər səviyyəsində ekoloji risklərə məruz qalma səviyyəsinin müntəzəm monitorinqini daxil edən nəzarət bölmələridir. Onlar həmçinin Bankın müəyyən edilmiş ekoloji risklərin idarə edilməsi qaydalarına və prosedurlarına riayət etməsini təmin edirlər.

23.2.2. Üçüncü müdafiə xətti – ekoloji risklərinin idarə edilməsi proseslərinin müəyyən edilmiş standartlara və tələblərə uyğunluğu baxımından müstəqil qiymətləndirilməsini aparmağa cavabdehlik daşıyan daxili auditdir.

23.3. Ekoloji risklərinin identifikasiyası və qiymətləndirilməsi müştərilər, girov təminatı və ümumilikdə kredit portfeli səviyyəsində həyata keçirilir.

24. Qiymətli kağızlara investisiya qoymaq üçün əsas tələblər

24.1. Investisiya portfeli proqnozlaşdırılmayan likvidlik axınlarını operativ qaydada ödəmək məqsədi ilə formalaşır, eyni zamanda likvidlik boşluqlarının aradan qaldırılması üçün onun istifadəsinə yol verilir.

24.2. Bank Investisiya portfelinə formalaşdırarkən aşağıdakı meyarlara riayət etməlidir:

24.2.1. yalnız borc qiymətli kağızları alınmalıdır;

24.2.2. müddəti 3 ildən çox olmamalıdır;

24.2.3. beynəlxalq agentliklərin (Moody's, Standard&Poor's, Fitch Ratings) reytinginə uyğun olaraq emitentin "BBB-" az olmayan reytingi və ya emitent AR-nın dövləti/dövlət şirkətləridir.

24.3. Bank qiymətli kağızlarla aşağıdakı əməliyyat növlərini həyata keçirə bilər:

24.3.1. qiymətli kağızların alqı-satqısı;

24.3.2. birbaşa/əks-REPO.

24.4. Investisiya portfelinə daxil olan qiymətli kağızlarla spekulyativ əməliyyatlara yol verilmir.

25. Törəmə əməliyyatlara əsas tələblər

25.1. Törəmə alətlərlə əməliyyatların aparılmasına (svoplar, forvardlar, opsiyonlar, repo/əks-repo əməliyyatları və s.) əsasən əsas təşkilatla (Bank VTB (PSC)) və ya müvafiq bölmələrin razılığı olduqda və kontragentin maliyyə vəziyyəti təhlil edildikdə və müvafiq limitlər müəyyən edildikdə, digər bazar iştirakçıları ilə də icazə verilir.

26. Daxili reytinglər sisteminə əsas tələblər

26.1. Daxili reytinglər sistemi müştərilərin kredit qabiliyyətini qiymətləndirmək və kredit risklərini idarə etmək üçün nəzərdə tutulub/

26.2. Reyting şkalası elə hazırlanmalıdır ki, şərti olaraq "A" reytingi müştərinin kredit qabiliyyətinin ən yüksək dərəcəsinə, "E" reytingi isə kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinin ən aşağı dərəcəsinə əks etdirməlidir.

26.3. Reyting sisteminin əsasında ardıcılıq və obyektivlik prinsipinə durur ki, bu da reytingin artmasının kredit risklərinin azalmasına, reytingin azalmasının isə onların artmasına dəlalət etməsini göstərir.

26.4. Bank müsbət kredit tarixçəsi və yüksək bankdaxili reytingi olan müştərilərə kredit verməyə çalışmalıdır.

26.5. Aşağı daxili reytingli müştərilərin maliyyələşdirilməsi kredit riskinə görə haqq, daha likvid girovların olması və s. ilə kompensasiya edilməlidir.

26.6. Daxili reytinglər sisteminin formalaşdırılması metodologiyası Bankın daxili sənədlərində açıqlanır və RvəMD-yə həvalə olunub.

26.7. Daxili reytinglər sisteminin formalaşdırılması metodologiyasını və yanaşmalarını yenidən nəzərdən keçirmək qərarı CRO tərəfindən qəbul edilir və makroiqtisadi mühitdə əhəmiyyətli dəyişiklik kimi əhəmiyyətli hallar yarandıqda və ya modellərin daxili validasiyasının nəticələrinə əsasən həyata keçirilməlidir.

27. Potensial problemlə və problemlə borclarla işə əsas tələblər

27.1. Potensial problemlə və problemlə borcların müəyyən edilməsi və ödənilməsi üzrə işlərin koordinasiyası və həyata keçirilməsi tənzimləyicinin tələblərinə uyğun olmalıdır və Bankın daxili sənədləri, habelə VTB Qrupunun analoji sənədləri ilə müəyyən edilir.

27.2. Potensial problemlə və problemlə borclarla iş aşağıdakı əsas prinsiplərə riayət etməklə həyata keçirilir:

27.2.1. potensial problemlə və problemlə borcların müəyyən edilməsi, tənzimlənməsi və ödənilməsi üzrə işdə tədbirlərin sistemliliyi və tamlığı;

27.2.2. potensial problemlə və problemlə borcların fasiləsiz və hərtərəfli monitorinqi;

27.3. Potensial problemlə və problemlə borcların tənzimlənməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

27.3.1. müştərilərlə danışıqların (zənglər, görüşlər, səfərlər) aparılması;

27.3.2. problemlə borcların tənzimlənməsi üsullarına dair zəruri materialların baxılmaq üçün Bankın rəhbərliyinə göndərilməsi;

27.3.3. məhkəmə icraatı mərhələsində problemlə borcla iş;

27.3.4. məhkəmə qərarı qanuni qüvvəyə mindikdən sonra problemlə borcların müşayiəti.

24. Aktivlərin/öhdəliklərin tərkibinə və onların müddətlərinə əsas tələblər

27.1. Bankın əsas məqsədlərindən biri maksimum mənfəət əldə etmək və maliyyə sabitliyini qorumaqdır. Buna nail olmaq üçün Bank öz aktivlərinin əsas hissəsini gəlir gətirən alətlərdə, xüsusən də kredit əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsində saxlamağa çalışmalıdır. Bank yüksək riskli sahələri maliyyələşdirməkdən çəkinməli və Risk limitləri daxilində məhdudiyətlərə əməl etməlidir. Bundan əlavə, Bank mümkün likvidlik problemlərinin qarşısını almaq üçün, xüsusən də gözlənilməz pul vəsaitlərinin axınları zamanı pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin balanslaşdırılmış səviyyəsini saxlamalıdır.

28.1. Faiz/qeyri-faiz gəliri gətirməyən və ya satılması çətin olan aktivlərin payını minimum səviyyədə saxlamaq vacibdir. Bu baxımdan, gəlir gətirməyən aktivlərin strukturunun daimi monitorinqi aparılmalı və bu aktivlərdə ifrat konsentrasiya arzuolunmaz konsentrasiyaların qarşısının alınması üçün tədbirlərlə operativ şəkildə tənzimlənməlidir.

28.2. Aktivlərin strukturunun balanslaşdırılmış səviyyəsini saxlamaqla yanaşı, onlara müddətliyinə də nəzarət etmək lazımdır. Ayrı-ayrı gələcək zaman intervallarında aktivlərin müddətliyinin yüksək konsentrasiyasına yol verməməyə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

28.3. Bankın öhdəliklərinin strukturu daha çox sabit maliyyələşmə mənbələrinə üz tutmalıdır. Bank yüksək axın riskinə malik tələb olunanadək olan vəsaitlərin cəlb olunması hesabına aktiv əməliyyatları (kreditləşdirməni) maliyyələşdirməməlidir. Bank tələb olunanadək hesabları olan müştərilər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər likvidliyə malik olmalı və bu vəsaitləri fəal kredit əməliyyatları üçün maliyyə mənbəyi kimi deyil, qeyri-faiz gəlirləri mənbəyi kimi nəzərdən keçirməlidir.

29. Likvidliyin idarə edilməsi

29.1. Likvidliyin (likvidlik riskinin) idarə edilməsi – likvidlik səviyyəsi ilə əməliyyatların rentabelliği arasında optimal nisbəti təmin edərkən, cari ödəmə qabiliyyətini saxlamağa yönəlmiş, Bankın aktiv və passivlərini idarə etmək üzrə tədbirlər kompleksidir.

29.2. Bank öz fəaliyyətində aşağıdakı əsas vəzifələrin həyata keçirilməsini dəstəkləməlidir:

29.2.1. pul axınlarının və likvidlik buferlərinin strukturu qısamüddətli və uzunmüddətli perspektivdə Bankın müştəriləri qarşısında öhdəliklərin vaxtında yerinə yetirilməsinə təminat verməlidir;

29.2.2. Bankda tətbiq olunan likvidliyin idarə edilməsi sisteminin adekvatlığına dair tənzimləyicinin tələblərinə əməl olunmasının təmin edilməsi;

29.2.3. müxbir hesablardakı pul vəsaitlərinin qalıqları, habelə milli və xarici valyutada pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında faktiki və proqnoz məlumatları əsasında likvidliyin planlaşdırılması və tənzimlənməsi;

29.2.4. təcili hallarda likvidliyin operativ idarə edilməsinə dair qərarların qəbulu, likvidliklə bağlı böhranlı vəziyyətlərdə likvid aktivlərin səfərbər edilməsi üzrə tədbirlərin müəyyən edilməsi;

29.2.5. likvidliyin idarə edilməsinin müxtəlif səviyyələrində səlahiyyət və məsuliyyətin ayırd edilməsi.

29.3. Likvidliyin bilavasitə idarə edilməsi XƏŞ tərəfindən həyata keçirilir. XƏŞ-nin funksiyalarına likvidliyin vəziyyəti haqqında müntəzəm analitik hesabatların hazırlanması, likvidliyin cari vəziyyətinin monitorinqi, müəyyən edilmiş bankdaxili tələblərə uyğun olaraq Xəzinədarlıq portfelinin formalaşdırılması və saxlanması, gündaxili likvidliyin idarə edilməsi, məcburi (prudensial) və daxili likvidlik standartlarının monitorinqi daxildir.

29.4. XƏŞ ilə yanaşı, likvidliyin (likvidlik riskinin) idarə edilməsinə nəzarət RİED tərəfindən həyata keçirilir. RİED-nin funksiyalarına likvidliyin mütəmadi monitorinqi, o cümlədən, tənzimləyicinin tələblərinə uyğun olaraq daxili likvidlik normativlərinin formalaşdırılması, likvidlik riskini

məhdudlaşdıran göstəricilər üzrə limitlərin müəyyən edilməsi və onlara riayət edilməsi, likvidliyin idarə edilməsində mümkün problemlə məsələlərin həllində iştirak, likvidliyin vəziyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsinin metodiki məsələlərinin işlənilib hazırlanması, likvidliyin idarə edilməsi sisteminin səmərəli fəaliyyətinin təmin edilməsi və inkişaf etdirilməsi.

29.5. Valyuta məzənnələrinin dəyişkənliyi ilə əlaqədar olaraq xarici valyutalarda əməliyyatların və likvidliyin monitorinqi tələb olunur. Bank milli valyuta ilə yanaşı xarici valyutada da likvidlik mövqeyini nəzərə almalı və xarici valyutada likvidlik riskini minimal səviyyəsini saxlamalıdır. Bankda valyuta əməliyyatlarında açıq mövqələrin vaxtında hedcinq edilməsi üçün alətlər işlənilib hazırlanmalıdır.

29.6. Likvidliyə (likvidlik riskinə) gündəlik nəzarət məqsədilə aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilir:

29.6.1. gün ərzində likvidlik mövqeyinin monitorinqi və zəruri hallarda ödəniş tapşırıqlarının prioritetliyinin müəyyən edilməsi;

29.6.2. gözlənilən gündəlik daxilolmaların və axınların həcmi və müddətlərini təhlil etmə yolu ilə günün müxtəlif vaxtlarında likvidliyə tələbatın proqnozlaşdırılması;

29.6.3. gün ərzində pul vəsaitlərinin hərəkətində gözlənilməz fasilələrə hazır olmaq və qısamüddətli likvidliyi ödəmək üçün hazır həllərin mövcudluğu.

30. Bank məhsullarının tipləri

30.1. Bankın əsas fəaliyyəti əmanətlərin cəlb edilməsi və kreditlərin verilməsindən ibarətdir. Bu baxımdan Bank həm cari, həm də potensial müştərilərin ehtiyaclarına cavab verən geniş spektrli xidmətlər təqdim etməyə çalışır. Rəqiblərin məhsul təkliflərinin sistemə monitorinqi və müştəri ehtiyaclarının təhlili məhsul xəttinin adaptasiyası üçün daimi prosesdir.

30.2. Həm aktiv, həm də passiv məhsullar biznes seqmentindən asılı olaraq fərqləndirilməlidir. Fiziki şəxslər üçün əsas diqqət rəqabətli kreditləşdirmə parametrlərinə ayrılır: faiz dərəcələri, ödəmə şərtləri və kreditləşdirmə şərtləri. Analoji tələblər müddətli depozitlər və cari hesablar kimi passiv məhsullara da şamil edilir. Hüquqi şəxslər üçün ənənəvi kreditləşmə ilə yanaşı, məhsul xəttinə akkreditivlər, zəmanətlər və kredit xəttləri kimi ticarət maliyyələşdirilməsi məhsulları daxildir. Bu seqment üçün passiv məhsullar həm standart, həm də fərdiləşdirilmiş ola bilər.

30.3. Məhsul xətti hazırlanarkən/yenilənərkən məqsədi müxtəlif risk amilləri pisləşərkən riskləri minimuma endirmək olan məhdudsiyyələr (məsələn, maksimal məbləğ, maksimal müddət, digər şərtlər) aydın şəkildə formalaşdırılmalıdır. Bank mümkün riskləri və maliyyə itkilərini tam dərk etməmək riskinin yarana biləcəyi mürəkkəb və ya qeyri-standart məhsulların tətbiqindən qaçmalıdır. Məhsul növləri və ya konsentrasiya ilə bağlı kəmiyyət məhdudsiyyətləri olduqda, Bank Risk limitləri çərçivəsində müəyyən edilmiş hədlərə ciddi şəkildə riayət etməlidir.

30.4. Məhsul xəttinin KİV və digər informasiya kanalları vasitəsilə fəal şəkildə təşviqi bankın maliyyə dayanıqlığının gücləndirilməsi və müştəri bazasının genişləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

31. Maliyyələşdirmənin diversifikasiyası

31.1. Maliyyələşdirmə mənbələrinin diversifikasiyası Bankın ayrı-ayrı mənbələrdən asılılığın azaldılmasına və maliyyə bazarlarında baş verən dalğalanmalar şəraitində sabitliyin təmin edilməsinə yönəlmiş siyasətinin tərkib hissəsidir. Daha sabit maliyyə mənbələrinə üstünlük verilir, aktiv əməliyyatların axın ehtimalı yüksək olan öhdəliklər hesabına maliyyələşdirilməsinə yol verilmir. Fiziki şəxslərin müddətli depozitlər kimi maliyyələşdirmə mənbəyi sabit kimi təsnifləndirilsə belə, fərdi müştərilərin böyük məbləğləri üzərində həddindən artıq konsentrasiyaya üstünlük verilməməlidir. Ödəmə müddətinə görə konsentrasiya da nəzərə alınmalıdır, çünki ölkənin makroiqtisadi göstəriciləri dəyişərsə, borclanmaların qiymətinin uzunmüddətli öhdəliklər üzrə müəyyən edilməsi səmərəsiz ola bilər. Belə məhdudiyətlər olduqda, Bank Risk limitləri çərçivəsində müəyyən edilmiş hədlərə ciddi riayət etməlidir.

31.2. Pul bazarının alətləri (banklararası kreditləşmə, repo əməliyyatları və s.) Bank tərəfindən qısamüddətli likvidliyin tənzimlənməsi üçün istifadə edilir və uzunmüddətli aktivlərin maliyyələşdirilməsi mənbəyi hesab edilmir.

32. Aktivlərin satışı

32.1 Bank həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli likvidlik riski ilə bağlı problemlərlə üzləşə bilər. Belə problemlər yaranarsa, Bank kifayət qədər nağd pul vəsaitlərinin olmasını təmin etmək və müştərilər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün qısamüddətli investisiyalarının, kredit portfelinin, əsas vəsaitlərinin və ya daşınmaz əmlak kimi digər qeyri-likvid aktivlərinin bir hissəsini satmaq və ya konvertasiya etmək haqqında qərar qəbul edə bilər.

32.1. Aktivlərin satışı zamanı mümkün zərəri minimuma endirmək və maliyyə sabitliyini qorumaq üçün qeyri-profili aktivlərin cari dəyəri və satış/likvidasiya qiyməti arasındakı tarazlıq nəzərə alınmaqla, onlara xüsusi diqqət yetirilir.

33. Yekun müddəalar

33.1. Bu Siyasət Bankın MŞ tərəfindən təsdiq edildiyi tarixdən qüvvəyə minir.

33.2. Bu Siyasətdə edilən dəyişiklik və əlavələr bu Siyasətin yeni redaksiyada ifadə olunması yolu ilə tərtib edilir və Bankın MŞ tərəfindən təsdiq edilir. Siyasətin yeni redaksiyasının qəbul edilməsi avtomatik olaraq sənədin əvvəlki redaksiyasının qüvvədən düşməsinə səbəb olur.

33.3. Bu Siyasətin hər hansı hissəsi tənzimləyicinin normativ xarakterli aktları daxil olmaqla, o cümlədən qanunvericiliyə dəyişikliklər edilməsi və/və ya yeni normativ-hüquqi aktların qəbulu ilə əlaqədar AR-nin qüvvədə olan qanunvericiliyinə uyğun gəlmədikdə, hazırki Siyasət yalnız AR-nin qüvvədə olan qanunvericiliyinə zidd olmayan hissədə qüvvədə olacaqdır.